

ఇంచలిపాత్రములు

సహదేవుడు

శిశుపాలుడు

భీష్ముడు

ధర్మరాజు

భీముడు

అర్జునుడు

నకులుడు

నారదుడు

శ్రీకృష్ణుడు

నందికేశ్వరుడు

శ్రీమత్పరదేవతాయైనమః

పాండవరాజసూయము

ప్రస్తావన

- చ. సరసుఁడు నాగభూషణుఁడు చారుతరా ప్రితిమానగాత్రభా
స్వరుఁ డురుగాననాట్యమూఖసర్వకళానిలయుండు భూతివి
స్ఫురితుఁ డమాయకుండు నిజబోధసుధామయుఁ దొప్పచుండు శ్రీ
హరి పరిచింతనామృతసమర్పితనై జమనః ప్రిచారుడై.
- మ. అనుసంధ్యమ్మును నాతఁ డాడు సుమనోహస్తధ్వనుల్ పెల్లుగాఁ
దనకున్ భృంగిముఖుల్ సహాయులుగ సాంద్రంబై నయానందమున్
గనువారల్ భజియింప నాత్మతనుభాగస్థాయి సర్వవ్రజం
బును గీతామృతసారసంపదలచేఁ జొషించి రక్షించుచున్.
- ఉ. ఆతఁడు నాట్యమాడు సమయమ్మున కయ్యెడ కేగుదెంతు ప్ర
భ్యాతులు మౌనితల్లిజులు గణ్ణులు సిద్ధులు సాధ్యు లిప్పర
శీతకరాసనల్ మొదలు; నేవకు నట్లరుదెంచు వారి సం
ప్రీతమనస్కులన్ సలుపు శ్రీహరిఁ బాడుచు నాతఁ డాడుచున్.
- ఉ. అశ్వపుడాటియో ! జలధరార్భటియో ! యనుభంగి భృంగి వి
శ్వేశ్వరుఁ “దోను, మే” ! లనుచునెంతయు మెచ్చమ్మదంగమూని తా
విశ్వవిచిత్రవాద్యమున వేడ్కఘటింపఁగ నాగభూషణుం
డీశ్వరుఁ డాడి పాడునట ! యే రల సౌరు నుతింపనేర్తురో !
- తే గీ. ఇట్లు లనుసంధ్యమును నాట్య మెలమి సలిపి
ముక్తి ప్రిత్యక్ష మొనరించు మూర్తియౌట
నితరదై వతములకన్న నితని నెల్ల
సుమనసులు వచ్చి నేవింపఁ జూచుచుండ్రు.

చ. ఇరిగె ననంతకాల మిటు స్వాదుతరా ప్రతిమానగానమా
భరియును దాండవంబు గడుదొరముగాఁ గనువారి మానసాం
తరముల నాటికొ; నతనితత్త్వ మెఱుంగని వారుగూడ వ
త్తురు కనిపొదు రందుఁ దఱితో నతఁ డాడుచుఁ బాడుచుండఁగన్.

ప॥ అమృహాదేవుం డిట్లునుసంధ్యంబును శ్రీహరి భక్త తత్పరత్వ
మ్మునఁ దన విద్యాతిశయమ్ము సఫలమొనర్చుచుఁ దాండవానంత
రమ్మున నొకట పథాప్తారులం గాంచి యిట్లనియె.

శా. ఈ నిందోలగ మోలిమై వినుత మే నిష్ఠాఢువాక్యమ్ము లు
త్థానైకాదశి వచ్చుచున్నది హరిన్ దత్తాలమం దర్చనా
ఘనంజేసినవారలన్నిరతమున్ దీవ్యనృహావైభవా
నునాచుత్రపరత్ర సౌఖ్యములు చెందున్, డిండు సర్వాఘముల్.

శా. ఇందన్కృణ శయనించియున్న హరి నాఁ డీక్షించు నందమ్ములొ
కందమ్ముల్వికసింపఁజేసే జన మా కంజాక్షు నావేశ వా
నంద మ్ముప్పలిలన్ యజించుటది సఁధానించుఁ బున్నెంపుది
న్నెం దైవారఁగఁజాలుభాగ్యము నమందీభూత సామ్రాజ్యమున్.

క. తులసీబృందావనమున

నలఘున్ లక్ష్మీనవాధు హరిదినమున బూ

జలు కార్తికమునఁ జేసెడి

సలలితమతిశాలి కొక్క సౌఖ్యము కొదవే !

శా. నేనేమో పరతత్త్వ మంచుమదిలో నిక్కమ్ము మీరెల్లరు
ద్యానిం,త్రామహాసీయు నేఁ గొలుతు నిత్యమ్మున్; మహాభాగుఁ డా
శ్రీనాధుండు మదీయనాట్యకలనానేపుణ్డం దెఱుంగుండు వి
జ్ఞానాంభోనిది యాతఁ; డాతనికినిచ్చల్ పూజనేయందగున్.

మ. ప్రతిసంవత్సర కార్తికమ్మునను దత్పాదాంబుజమ్ముల్ సుమ
ప్రతతిన్ నే యజియింతుఁగాని "యిటునల్పంబోలు" నంచున్ భవ

నృతి కెక్కన్ పచియింపలే దెవుడు, సమ్మానింపుఁ దీయేడు స
త్కృతులన్ శ్రీహరి నుత్సవాదులఁ గడున్ దేదీప్యమానమ్ముగన్.

వ॥ నావుడుఁ బరమభక్తులగు సఖాసదులు కరమ్ములు మొగిచి యిట్లనిరి.
స్వామీ ! యేము మీ యందుంబలె శ్రీహరియందును భక్తులఘ,
రదాధానమ్మునకై యంత నొక్కె సెలచియంబనిలేదు ; తప్పక
యట్ల యొనరించెదము, కాని కొండొక విజ్ఞాప్యంబు గల చయ్యది
యాలింపం బార్జిరించెదము. కార్తికై కాదశినాఁడు స్వామిమేల్తొందు
రనికదా ! సెలవిచ్చితిరి, వారేదినమ్మున నెవట శయనించి యుండి
నదియు నా శయనమ్మునకున్ గతమ్మును వచించి మా మనమ్ములు
నిస్సంశయము లొనర్పవలయు నాఁగ నాగభూషణుం డిట్లను.

క. వినుఁ డాపాదై కాదశి

ననముఁ డతఁడు బోధమూర్తి యహితల్పమునన్

వననిధిని యోగనిద్రన్

గొని విద్యాస్ఫూర్తి మెఱయఁ గొమరారుఁజూడీ :

క. కార్తికభుద్దైకాదశి

నార్తిహరుం డరఁడు త్రిభువనావనదీక్షి

స్ఫూర్తి మేల్కొను, సుప్రత

వర్తుల కానాఁడు మిగులఁ బావన మరయన్.

ఉ. కావున నాటి పూజ త్రిజగమ్ముల కే నెఱిఁగింప నెంచి స
ద్భావులరైన మీ కడ ముదమ్మున నేఁడు వచించితిన్, మహా
ధీవిభవుండు శ్రీకరుఁడు దివ్యసుహోమహితుండు మీదు సం
భావన కర్హుఁ, డే నెఱుంగు వట్టును దెల్పితి నట్లొనర్పఁడీ :

చ. అనవుడుఁ దత్సఖాసదులు హస్తము లెత్తిరి, యెల్లవారు మే
లనిరి “నెబాస్సెబా” సనుచు నాడిరి పాడిరి, యేమిచెప్ప ! నా
ఘనుల హాళాహళుల్ ; పిదపఁ గాలగళం డల వారి శృద్ధకున్.
మనమున మెచ్చుచున్ మరల మాట యెదో వినఁబడ్డ యట్టులె.

మ. “ఎవఁడా బుస్సలుకొట్టు నాతఁ ?” డని తా నెల్లన్ విరోధించి యం
దెవఁడున్ గానఁగరామి టిచ్చవడి మో మేహుత్రమో వంచున
ష్టవలోకించె నిజాంగసంగతు నహిన్ బ్రాహ్మణ్కోపానల
స్థవిరాఘ్యుల్ నయనాంతరుద్గళదమందస్పారదావానలున్.

క. అప్పగిది నున్న యంగపు
సప్పమ్మున్ గాంచి హరుఁడు డాడ్యవరీతం
బిప్పా మా హరిపూజకు
నొప్పనిగతి దోచుచున్న దూహింపంగన్.

వ. అని యద్దానితో నిట్లనియె.

క. ఉమ్మలిక మిట్టులో నా
గమ్మా ! నీకేల కలిగెఁగడు రోడెదు బల్
చెమ్మటలు గ్రమ్మ సారెకు
“హు”మ్మని బుసఁగొట్టె దేటికో చెప్పుమనన్.

శా. ఆనాగ మ్మిటు చెప్పఁగాఁదొడఁగె, దేవా ! శ్రీహరిన్ మీరు పూ
జానై వేద్యమహోత్సవాదుల నవశ్యమ్మున్ యజింపంగ ను
ట్టైనైకాదశి వచ్చుచున్నదనుచున్ దద్దన్ బ్రసంగించు నా
యీనాదున్ వినినంత నాదొదవె నెంతే నాదు శీర్షమ్మునన్.

ఉ. ఏమని యందురేని యతఁ డెంతయుఁ బూజ్యుఁడె యోనుగాక, వి
ద్యామహాసీయు లెల్లరును సర్పితుఁగా నొనరింతుగ్రాక, మా
కామయసంవిధాత యతఁ, డక్కతనన్ హరిపూజ కొప్పఁగాఁ
బోము, భవత్సమీపమునఁ బొచ్చెము మాని వచింతు నింతయున్.

క. హరి నాగభూషణులకున్
బరస్పరము మైత్రియనియు బాగుగ నా యం
తర మెఱుఁగు, నైన మాకా
హరినై ఁపఁడు కాళియాహి నధఁచిన కతనన్.

శా. మా చుట్టంబగు కాళియాహిశరమున్ మర్దించుచేకాక నా
ట్యాచార్యత్వ మదెల్లనయ్యెడలనే వ్యాపింపఁగాఁడని “పో
నీచా! యీ యమునానదిన్ విడిచి, మ్రుందింతున్ జూమీ! యెన్నఁడే
నీచెంతన్ గనరాకుమీ” యనునె : మమ్మేనిం గనంబోలదే:

తే.గీ. బురదతొస్సొట నటు సరిపోయెఁగాని

మా యురగజాతి నింకొక్క మహితుఁడేని

పాదతాడనముల నట్లు పడియు శీర్ష

మెత్తి బ్రదుకునె ? యటుమీఁద నేమియైన.

చ. అతని శిరస్సుపైని హరియంఘ్రులు నిర్వి నటించెఁ గానివ
ద్ధతి, యది మాకు నెల్లరకు నాతనికింబలె సంఘటించె; శీ
ర్షతలము చూడుమా కడు భరమ్ముగఁ దత్పరయుగ్మ మెట్లుము.
దిగ్రితమయి యొప్పుచున్నదియొ తెల్లము నాగులకెల్ల నల్లఁగన్.

చ. అనవుడు నాగభూషణుని కక్షిగనుండిన సూర్యుఁ డెంతయున్
గనలియు లోనడంచుకొని కమ్రవచో విభవం బెలర్చ ని
ట్లను, నిది గొప్ప తప్పునుమి ! యాహరి మీకొలమం దొకానొకం
డనఁదగువానికిన్ సలుపు నాయపకార మిబన్ గణించుటల్.

చ. ఎవనికిఁగాని యెన్నఁడును నెవ్వఁ డసత్కృతి నేయకుండు వాఁ
డవని వినంబడండ, యపుడప్పు డబుల్ ఘటియించువాని క
ట్లవమతి వాఁడొనర్చుటకునై పలుహేతువు లుండితీరు, నా
యవమతి జాతికంతకును నబ్బినయట్లు తలంపఁగూడు నే?

క. అది కారణముగఁ బుణ్యా

స్పదమగు సత్కృతికి నడ్డు సల్పి వృథా దు

ర్మదము వెలార్చుట తగునే ?

సవగ్రాణులు మొల్చునట్టి సదములయందుకా.

క. ఇప్పగిది హరుని యంగపు

సప్పమ్మును మందలించె సత్సేవ్యుండై

యొప్పురు సూర్యుడింకొక

సప్తము లలయెత్తిఁతు సలుపకయుండె.

- మ. హరుఁ డాశ్చర్యపరీతుడై మనమునం “దౌరార ! యేపాటి డీ
యురగంపుంబురు వట్టి శ్రీహరి కరితోవోద్రేకియై యింతగా
సఱవన్ సాహస మెట్లుగల్గు? నిట సాహాయ్యంబు వేతోక్క తెం
పరితోలో నొనరించి డీని కిటు జల్పాకర్షమున్ గూర్చెడిన్.
- ఉ. అట్టి ప్రియధుఁ డిం దెవఁ” డబంచుఁ గనుంగొన వీరభద్రు మో
మట్టి కళంకమున్ తెలుపునట్టిదియై కనుపడె, శూలి య
పట్టున దివ్యవృష్టిఁగని “భద్రు”డదే మొదలంతరంగమున్
బెట్టఁడు విష్ణుపై; మిగుల ద్వేషమె చూపఁగడంగు నిచ్చలున్.
- ఉ. దక్షని దుర్మదాంధ్యము వదల్పఁగ వీఁడొక స్వేదజంబుగా
నాక్షణమందు నా హృదయమందలి తీవ్రతఁబట్టి పుట్టెఁ, ద
చ్చిక్షకు నేగి యయ్యెడల శిష్టుల గూడఁబరాభవింఁచెఁ, బ
ద్మేక్షణుఁగూడ వీఁడచట నిం చుకయున్ గణియింపఁ డక్కటా ?
- ఉ. ఆతఁడు నన్నుఁజూచి కడునగ్గలపున్ రుష నాఁగి వీని దు
ర్నితికి నైఁచె, నా నయిచునేరుపు వీఁ డెఱుంగండు బొత్తిగాఁ,
“గాతరుఁ డాతఁ”డంచు మదిఁ గన్గొని తన్మహిమానుభావ వి
ఖ్యాతులు లెక్కపెట్టక నికార మొనర్పఁగనెంచు మూర్ఖతన్.
- తే.గీ. ఈయనాత్మజ్ఞుఁ డెప్పుడో యీ సరీస్వ
పమ్ములకుఁ జేసె దుర్బోధ చనవు మిగిలి
ఇవి ననుంగూడ లెక్కింప కిందునొకని
బైకి లేపి పేర్చిలించు దుర్భాషణములు.
- ఉ. ఏనఁట ! చెప్పవాఁడనఁట ! యెల్లజగమ్ముల నేలు శ్రీహరిన్
ధ్యానమొనర్పుఁ డం; చది సదస్పఖిలమ్మునకున్ హితంబఁ ట
ద్దానికి నస్మదంగమునఁ దాల్చిన నాగమొకండు వారకం
బొనఁట ! యింతకన్నఁ గలదా ! యిల దారుణసాహసం బహో !

తే. గీ. వీరభద్రుని దొకించుక పేరణంబు
చేసెనే యశ్శు హరివయి నీసుకతన,
నంతమాత్రని నామాట కడ్డు చెప్పఁ
దలఁచుపాటిదె యీ హలాహలపుంజువు.”

చ. అని తనయంశమై హరికి నర్చరానర్చి తదీయరత్నమై
బ్ల నెఱిగి దీర్ఘజీవియగులాగున దీవనగాంచి పొల్చు నా
హనుమయు గానమున్ విసంగ నయ్యెడనుండు తెఱింగి “చెప్పుమో
యనఘ ! హరింగురించి మనయజ్ఞుల తిక్కలడంగు ముచ్చటల్.”

మ. హనుమంతుం డదియాలకించి “వినుఁడయ్యా సర్పరాజుల్ ! మహా
ఘనుఁ డాతం దొకనాఁడు మున్నతని మీర్గట్టఁ బ్రయత్నించి పం
చినకిన్నన్ దనుజేంద్రపుత్రకుఁ దొగిన్ బేరేపఁగా మూఁగి వి
చ్చినదిన్ జచ్చినదిన్ సమస్తమును నేఁ జెంతన్ విలోకించితిన్.

ఉ. అంతన ‘సర్పజాతివయి నాహరికిన్ గన’ లంచు మీరు మీ
స్వాంతములన్ దలంచు టది చాలఁ బ్రమాదః మెవండుగాని దు
శ్చింతత నొడ్లకుఁ జెఱుపుచేసెడి జంతువులఁ సహింపఁ, డే
మంతు వెఱుంగకుండిన యమాయికులన్ వధియింపఁడెమ్మెయిన్.

శా. మీలో సుత్తము చెందతో కలరు నెమ్మిన్ వారిఁ బూజింపదే !
పూబుంబత్తిరి గూర్చి లోకముః జగంబున్ దుంగఁగాఁజేయు దు
శ్శీలమ్ముం గలవారినో, లగుడముల్ చేఁబూని మర్దింపఁగా
నాలోచించుచునుండు రెమ్మెయిని దా మాబాలగోపాలమున్.

క. కావున గోపాబుండలు
మీవానిన్ గాళియున్ క్షమింపమి తప్పే!
యావిష్ణువు దుష్టుల నిం
కేవారిన్ నైఁచె ? మీర లెఱుంగరె నాగుల్ !

తే. గీ. శిష్టరక్షణమును దుష్టశిక్షణంబు
నతని కృత్యమ్ములగుట మీయందె కాదు ;

ఎవరియందేని దుష్టుల నేరి శిక్ష
నేయు, శిష్టుల నెలమిగై నేసి పోచు.

ఉ. “వాలిని జంపె నాత” డని నాలముగల్గిన యస్త్రదాదు లా
శ్రీలలనామనోహరుని వేవను దూఱుటలేదు, వాలి దు
శ్శీలము వాలిజీవము నశింపఁగఁజేసెనె కాని యాతనిన్
గూఢతనాన రాఘవుఁడు గూల్పుఁడు, పా్రిజ్ఞులు మీరెఱుంగరే :

కా. మీజాతిన్ గడుఁబా్రిజ్ఞు లెందఱో మహామేరు ప్రికాశుల్ గలా
రోజున్ వ్యాకరణంపు భాష్యము నెవఁడోకాదు మీచుట్టమే
రాజదొంగసహస్రవాగ్ల హరి పర్వఁడేసి నిర్మించె, మీ
యీజాడ్వ మృతఁ డాలకించునెడ “హీ హీ”. యంచుగర్హింపఁడే :

ఉ. ప్రాజ్ఞత లేనివారి డ్విరక పా్రిజ్ఞులవోలె చలల్ గదల్చుచున్
విజ్ఞులు నెప్పు వార్యములు వేగిరపాటున నప్పుచుందు, ర
ల్పజ్ఞత కిద్దియేగుఱుతు; భావింతు న్త మెఱుంగునట్టి స
ర్వజ్ఞుని మాట ‘కా’ దనఁగవచ్చునె ? యించుక జ్ఞానమున్నచో.

తే. గీ. జ్ఞానలహరుర్విదగ్ధతా భీనులైన
మిమ్మువంటి యల్పజ్ఞు లహమ్ము పూని
సల్పు దుష్కార్యములఁజేసి జాతిరెల్ల
వచ్చు సయశంబు, పా్రిజ్ఞులవలనఁ బోదు.

మ. హరిమీలో నెవఁడో యొకానొకని మాద్యచ్ఛిర్దు మర్దించి మేల్
తెరువున్ జూపిన యింత నాతనిపయిన్ ద్వేషించి దూషింతురే :
సరి లెం, దీంతయు మీ భుజంగపతి తాఁజర్పింపలేఁ డొక్క ! త
చ్చరణమ్ముల్ భజియించు నిచ్చలును దచ్చయ్యాత్మతీవ్ బొందుచున్.

ఉ. అల్లభుజంగరాట్టినకు సంతర ముండదె మీకు సుంత; మీ
యల్లములందుఁ జూచికొనుఁ, దూరక శ్రీహర్నిపై నవాద్యవుం
బ్రల్లదముల్ లిఖింపకుఁడు, భావభవారి వచించుచొప్పు సం
ధిల్లు ముదమ్ముతో వినుఁడు, ధృష్టతమానుఁడు, పూనుఁ డీనుడుల్.”

- ఉ. నావుడు మున్ను లేచు నల నాగ మిటున్ వచ్చియిందె, “జాతర”
నేవగ నెప్పందో యొకని తెప్పందో రా నవకానిగాఁ బట్
భావము తక్కువారలకుఁ బట్టదబంటివి, మున్నొకండు భూ
దేవుడు నీవు నల్పు నుపదేశ మెఱుంగక మమ్ము మోదదే;
- కా. ఏదో కొందొక నాగమాతని సతినో హింసింపఁగాఁ జచ్చి యా
మీదన్ దత్సతి చల్లఁగా బ్రతికె, నామేలేనిఁ జింతింప కా
భూదేవుండు పధింపఁగా దొడఁగె మమ్ముంబొట్ల నెల్లన్ బొసెన్;
వేదాంగమ్ములు వేదముల్ చదివి యవిష్టపుండు నప్రాజ్ఞఁడే;
- చ. ఒకనికతాన నార్తిమెయి యుల్లము మండి మదీయజాతి కం
తకు నతఁ డెట్లు శత్రువయి తజ్జిత ముందు చరించె నట్లయే
మొకని నికార ముల్లముల నూనెద మెల్లర; మూని యాహరి
ప్రకటతరాంఘ్రిపూజలకుఁ బాల్పడ, మిందొక దోసముండునే?”
- చ. ఇటు కటురీతిగాఁ బెనఁగు నిట్టలవుం జెడుపాము సేయు దూ
రటనము సభ్యులెల్లరు భరమ్ముగ రోసిరి, వాయుసూతి యు
త్కటరుషుఁ డయ్యె, నయ్యెడలఁ గాలగళుండు నిజాశ్రితాశ్రిలం
పబహ్మదయుండు భక్తజనమంతు నివారణసేరుడిట్లనున్:
- చ. సతతపురాణసూరిజన సమ్మతికిం గురురైన ఫక్కి మీ
కెతఁ డుపదేశమున్ సలిపె నీహనుమంతుఁ, డమంతుభావనం
గతిఁ జనుటొప్పు, సర్పజనకాలుని నీ వనినట్టి విపునిన్
క్షితిసురుఁ డొక్కరుం “డిటులు సేయుటతప్ప” ని మందలింపఁడే!
- ఉ. కావున నా యుదాహృతినిగైకొని కాశియుఁబట్టి మీర లా
శ్రీవరుపై దురాగ్రహము చేకొని మ్రిందుబ చెడ్డతప్ప, లో
కావనశీలుఁ డాహరి మహామహిమంబు నెఱుంగకకృమే ?
మీవలెఁ దప్పతోవలకు మేకొను దుర్విషజాతి కెమ్మొయిన్.”
- తే. గీ. అంత ఖండితముగఁ జెప్పు హరుని గూడఁ
జనవునంజేసి యాసర్పజడుఁడు గణన

సల్పకేమేమొ మోగెగుచు జాతికెల్ల
మచ్చరముగల్గజేయు నమ్మాడ్కి నుండె.

క. అంత హనుమంతుఁ డను “నో
మంతుహరా ! సాంబ ! నీడు మహనీయకృపా
దంతురితై శ్యర్యధురా
పంతము లీపాము లురక పంగునె ? నుడులన్.

శా. ప్రత్యక్షమ్మునఁగాని లోఁగ రిల నప్పొజ్జుల్; హరిం దూటి యో
కాత్యాయన్మధినాథ : కీడ్వడిన వేడ్కల్ దృశ్యమౌ నట్లుగాఁ
బ్రిత్యేకించి పరిదర్శనం బొనరుపం బ్రాలూలుటల్మాని యీ
వ్యత్యస్తోక్తులు వీడి బాగుపడి సంభావించు రయ్యచ్చుతున్.”

ఉ. “బా ! నది బాగు బా!” గనియె నాహనుమంతుని మాటకున్ శివుం
డా నగజామనోహరుని యంతరమున్ గనిపెట్టి వెంటనే
ఛీనిధి నందికేశ్వరుఁడు తెయ్యితకత్తక యంచు మద్దల
ద్వానమొనర్చె దిగ్గజవితానము గుండెలు గూడ యుల్లనన్.

ఉ. నాంది పఠించె సూచనఁ గనంబఱచెన్ శిశుపాల దుర్వచః
క్రందనముల్ వినంబడినకై వడి సభ్యులకెల్లఁ దోచె న
స్పందయకుండు ధర్మజుఁడు శౌరికి సర్వమొసంగు సత్కథా
చందనవల్లకాకుసుమసౌరభసౌరభరంబు వెల్వడెన్.

(ఇది ప్రస్తావన)

శ్రీమత్పురదేవతామైనమః

పాండవ రాజసూయము

(అంత సహదేవుడు సాట్టహాసముగాఁ బ్రవేశించును)

సహ—(చురతి నభినయించి)

శా. వామం బీచరణంబు వానితలపై వర్తింపఁగాఁజేయుఁ దా
నీమై సీసహదేవుఁ డెవ్వఁడు వృథా హేయములకై గూసి స
ర్వామేయున్ జగదీద్యు గోపతిని సత్యాలంబి స్వర్ణప్రదా
నామాన్యుండని పేరీలునో మరల సవ్యాజాంత రంగమ్మతో.

శిశుపాలుఁడు—(ప్రవేశించి సవైలక్ష్మస్మితముతో)

మ. మరలన్ జెప్పినఁగాని నీ చెవులకుఁ మామాట విస్పష్టమై
చొరఁ బోదొక్కొ! సురాపగానుతుబలెన్ జూపుల్ చెవుల్ నీకు మం
ధరభావంబు వహించెనోటు! మరలన్ వాక్రుత్తు నట్లేని, నీ
చరణం బెట్టివో చూపు! నీచ రజనాసారంబు వారించెదన్.

సహ—(సక్కోదాట్టహాసముతో)

మ. మరలకై బ్రేలుమటంటి బ్రేలుము జగన్మాన్యున్ మునీడ్వంద్యు న
ధ్వరచూపున్ హరి నేతదన్యునిగ; నీతస్పం బ్రలాపమ్ము రూ
పతి నీమస్తక మస్మదీయ చరణధ్వస్తమ్ము గావించి నిన్
బురికొల్పన్ బ్రయత్నించు రాజులకు నుద్బోధింతు సద్బుద్ధులన్.

శిశు—(కొండొకసమీపించి)

మ. ఇదిగోఁ జక్కఁగ విన్ను చెప్పెదను, మీ రీనిండు పేరోలగం
బెద నింతేని గణింప కొక్క చెనఁటిన్ హీనున్ దురాచారు దు

ర్మమ గోపాలకు నగ్రపూజ్యునిగ సంభావించినా రిప్పు, డే
ముదితొక్కో వచియించు చూటలపయిన్ మోమాటమున్ జూపుచున్.

క. మరలన్ జెప్పెద నిట్టుల్
మరలన్ మరలన్ వచింతు మరల వచింతున్
మరలన్ మరలన్ మరలన్
మరలన్. వచియింతు నీదుమగటిమి గండున్.

సహ—(తీవ్రకోపముతో నెడచురాలి పైకెత్తి కుడికాలితోఁ బోవుచు)

మ. ఇదె నీనాలుక చీల్చు, నిద్రిగొ శిరం బీకాల మర్దించు, దు
ర్మదమాటించు, మతోక్తపూజ్యునెవఁడున్ మందుండిబుర్రేలుటల్
వదలింతున్ దులువా! యశే నిలుపు నీవాచాలకర్ష ట్టుచే
తుదముట్టింతు, జగజ్జనార్చితుఁడు నింద్యుఁడెట్లు లోతుంటరీ!

(అంత ధర్మజాది పాండవులును భీష్ముఁడును బ్రవేశింతురు)

ధర్మ—(సహదేవుని మధ్యేమార్గమున నాపి నెమ్మదిగా)

ఉ. ఎంతయు శాంతభావమున కిక్కవునాఁదగు నీకు నింతగా
స్వాంతము మార్పు చెందుటకు శౌరినిరాకరణంబు హేతువౌ
తెంతు; నశేనియున్ మనకుఁ నెందుకు గోపము పిల్చిసట్టి భూ
కాంతులమీఁద, వారొ కటఁ గష్టపు దుష్పథ మూనిరేనియున్.

తమ్ముఁడా! నా రతిథులు, మన మాతిథేయులము. కావున
శాంతింపుము. (శిశుపాలుదిక్కై) రాజవరా! నాయీమాట
లాలింపుము.

ఆ.వె. సకలధర్మవేది జాహ్నువీ పుత్రుని
యనుమతమునఁజేసి యర్ఘ్య మమ్య
తున కొసంగినార మనఘ! యెందులకయ్య
యురక దూఱఁదొడఁగి తోర్పువిడిచి.

శిశు—(ఎక్కసక్కెముగా)

ఉ. చాలునుచాలు గొల్లనిది సత్కృతిఁజెప్పెడి భీష్మ తెల్వి, నీ
బాలికతా ప్రసంగమును; బార్ధివుకెల్లరు నిన్నుదార స
చ్చీలునిగా గణించి యిటఁజేరినదానికి బుద్ధిచెప్పి, తే
గోలయు నీవానర్చువని కూడదు నా కెవ సమ్మతించునే!

శా. వాచాపత్తను రుక్మిణిఁగొనియె స స్వంచించి యీ గొల్లవాఁ,
డి చౌర్యమును భీష్మఁ డేగతిని సత్కృత్యముగాఁ జూచెనో!
చీ! చీ! యీసభ నుంకఁగూడదుఁ యశశ్రీమానధన్యుల్ నృపుల్
కాచంబున్ మణిగా గణింతు రిట, సత్కారం బెవం దొప్పెడిన్.

(కోసతిరస్కారములతో మరలిపోవుచు) ఓహో! మానమహి
తులగునో రాజకుమారులారా;

శా. జానుల్ చోరులు బ్రహ్మవేత్తలివటన్; సత్కార మవ్వారికే
ప్రారంభంబున నయ్యెడిన్ వదితర ప్రాజ్ఞావసీపాలకుల్
గా రగ్రాహ్యులు, తాతగారిటు వల్కన్ మస్మ లాలింతు, మీ
శూరత్వములు తాల్పనే! రచుట డిచ్చోనిల్వ సిగ్గయ్యెడిన్.

(అని తొందరగా సభవిడిచి పోవుచుండఁగా)

ధర్మ—(వెంటఁజని సగౌరవముగా నాపి)

ఉ. ఏటికి దత్తఱుంఘడి నృపేంద్రుల కెల్లరకున్ మనమ్ములన్
గాటపుఁగోపముల్ రగులఁగా గమకించెను నిల్వమయ్య! యే
పాటియఁగఁడు కృష్ణుఁడని వల్కితి, వాడునుగూర్చి యీసభా
వాటమునన్ విచారణము ప్రాజ్ఞులచే వినవచ్చు నచ్చుగన్.

నీ వాదమే ప్రాజ్ఞసమ్మతమగునేని మాయొనర్చిన తబ్బిబ్బు
సవరించు కొందుము. లేదా, నీవేని యిటు లొనర్పవచ్చును. కొం
డొక కోస ముపశమింపుము.

భీష్మ—(సమందస్మితకోరిధముతో) ధర్మజా! యేమిటి కవ్వని నట్లు
బలిమాలెదు.

చ. ఎఱుగును వాఁడు కృష్ణు జగదీద్యత, సత్త్వపరాక్రమాదికం
బెఱుగు, నృపవ్రజమ్మునకుడెల్ల నసూయ జనింపఁజేసినన్
దొరిఁగొనవచ్చు నంచు మది బోలెఁడుకొరిక వాని కున్న, దీ
శ్వరుని ద్రివిక్రమున్ జెనఁకువాఁ డెవఁ డీసరపాల పాళిలో ?

అంతటి దురదృష్టవంతుం డెవ్వందేనియున్న “సహేంద్రిత
క్షక” న్యాయమ్ము ననుకరింతురు. నీవీ శూరమ్మున్య నేల యసున
యించెదవు ? వీఁడు నీవంటివారి యసునయమ్ములకుం దగఁడు.
విరమింపుము.

శిశు — (పండ్లుగొఱుకుచు)

శా. ఏమో పే్రితెను, సీరతానఁ జెచె నేఁ డీరాజసూయంబు; నీ
మోమోఱమ్మునఁగాదె గొల్లని నొగిన్ బూటించె నీ తేఁడు; రా
ర్యామేయుల్ జగదేకశస్వులు యశోపంతుల్ ధరాకాంతు నీ
సామాన్యార్థకు నైఁచుటెట్లు ? లరరే ! చర్చించి వాక్కుత్తువే !

భీష్మ — (శిశుపాలుని కుత్తరమీఁబోఁగా)

సహ — (భీష్మని సగౌరవముగావారించి) తాతా! యీపశుప్రాయుంగుఁటించి
మీరించుకయుఁ బ్రీత్యుత్తరమీకుండ నిదె మి మృత్యుత్థిఁచెద, వీని
కిందగిన ప్రాయశ్చిత్తమ్మునకెల్ల మదీయ వామచరణమే పూట
వడియున్నది. (శిశుపాలు దిక్కు మొగమై చుండివడి)

మ. పరమాపాత్రశిరోమణీ ! త్రిజగతీవంద్యుండు కృష్ణుండు భూ
వరవర్గమ్మున నగ్రపూజ్యతకునై పాతుండుగాఁడేమి ! నా
చరణం బీనుడి పే్రిలు నీకు నిపుడే సద్బుద్ధిచెప్పన్, శిరో
భర మల్లంతన దీఱి బాగుపడె గో వాచాటవారాగ్రణీ !

(సభ్యులకెల్లఁ దన యెడమకాలిం జూపుచు)

శా. ఈ వొక్కండవె కాదుసూ ! యిచట నింకేపార్థివుండేని యీ
శ్రీవాసార్చన మేవగించునొ, యిదే శీర్షంబు మద్వామపా
దావాసంబగు వాని దం చెఱుగు, మౌరా ! భీష్మనల్లంతవాఁ
“డేవం కార్య” మనన్ యజించితిమి, నీ వేపాటి ? మూర్ఖాగ్రణీ !

(తె ర లో)

శా. మేలోహా! కడుమేలు! మేలు! త్రిజగన్నిత్రుండవైతీవు, నిన్
బూలన్ బూజయెనర్ప వచ్చితి మిదే ; పూజార్హు దాశార్హు నీ
వాలోచించితి వృద్ధసమ్మతిగ, నీ కాయర్యశోదీబల
శ్రీ రెల్లప్పుడు వృద్ధిజెందుత జగత్తేమంబు దైవారగన్.

(సహదేవునిపై పుష్పవృష్టిగురియును)

నారదుడు — (పటాక్షపముగాఁ బ్రవేశించి)

ఉ. చక్కని కృత్యమున్ సలిపి జన్మము సార్థకమై ఫలించు న
త్పక్కిని ద్రొక్కితీవు కులవర్ధన! యోసహదేవ! శారికిన్
మొక్కని కట్టిఁడుల్ జడులు, ముర్తున నూపిరిగల్గియున్మృతుల్
నిక్కమ చెప్పితిన్ వినుము, నీహరిభక్తికి సంతసించితిన్.

(నిష్క్రమించును)

ధర్మ — (తెరలోఁ గలకలము విని భీష్మునుద్దేశించి)

శా. తాతా! కంటివె రాచమండలము మాద్యుద్ధంతి సంతానవి
స్ఫీతంబై మఖవిఘ్నమున్ సలుపఁగాఁ బెన్వోతలన్ మోగుచున్
దోతేనెంచెడిఁ జేదిభూమిపతికిన్ దోడాచు; నేమందు నీ
వీతీవ్రానల మెట్లు శాంతిగనునో యిష్టే విచారింపవే!

చ. పిలిచినవచ్చి రెల్లపృథివీపతు; లందఱుఁ బూజనీయు ల
వ్వల శిశుపాలుహేతువున వైరముచేకుటె, వార లెంతగా
నలిగిన నాతిధేయులకు నల్గుటయు క్తముగాదు, శాంతికిన్
గలతెఱఁ గూహచేసి మఖకార్యసమాప్తికిఁ ద్రోవచూపవే!

భీష్ము — (నిర్లక్ష్యముగా)

ఉ. వింటిని జైద్యు నూతగాని వేదులులట్టులు ప్రేలుచున్న యా
తుంటరి రాచమండలపు దుర్వచనమ్ములు; కృష్ణసింహ మె

ప్పంటికి నిద్రమేల్కొనునా వాగెడి నీభషకంబు లంత; కా
దంట యొకింత గర్జిలిన తత్క్షణమే సకలంబు తగ్గెడిన్.

శశ—(సదైర్యస్మితముతో) ధర్మజా! నీతమ్ముడు పసివాడనియు నీతాత
ముచుకండనియు వీ రెంత నోరుచేసికొన్నను మా మనమ్ముల
కంతగా నొప్పి తగులుటలేద. నీయందీ రాజలోకంబెల్ల స్నిగ్ధ
మృగుటకున్ గతంబు నీధర్మవర్తనంబ కాని, నీతమ్ముల బలపరా
క్రమమ్ములుగావు; సకలరాజలోక విశ్వాస్యమృగు నీయోగ్యతాలత
కీ భీష్ముండు వేటుపురువై మువిఘ్నమాపాదించు చున్నవాడు.
(భీష్ముని దిక్కై)

ఉ. ఏనొక బ్రహ్మచారీనని యెంతయుఁబొంగెడు, నీచువర్జితా
ఖ్యానము షండతాప్రభవమంచుఁ దలంచెద మేము, ధర్మవి
జ్ఞానము దంభమాత్ర; మధికంబుగ నిన్నును దూఱుచేల, నీ
వీనలినాథుఁ బూజ్యునిగ నేగతిఁ చెప్పితి నాకుఁ చెప్పుమా :

(కేల నిర్దేశించి) ఆరాచమండలముం దిలకింపుము.

కా. అం దేరాచకొమారుఁ బోలగలఁ దీయజ్ఞాతుఁ దైశ్వర్యపున్
సందర్భమ్మున శౌర్యధైర్యగరిమఁ జాతుర్యసౌందర్య ని
ష్పందఖ్యాతివిశేషసంపదల; నప్రాజ్ఞుండవై యిందరన్
నిందింతే : కడు నృద్ధమూర్తి వని మన్నింతేమి ! భూపాలకుల్.

నీ. దోషిణునికన్న నాదోషితృజునికన్న
దుర్యోధనునికన్న దుర్యపదుకన్న
కర్ణునికన్న నక్కంభోజవిభుకన్న
భగదత్తుకన్న నప్పాండుకన్న
భీష్మకుకన్న నవ్వీరటుకన్నను మద్ర
పతికన్న సింధుభూపాలుకన్న
భూరిశ్రీవునికన్న భూధరేశ్వరుకన్న
నేకలవ్యునికన్న నెవరికన్న

తే. గి. మఱియు ద్వైపాయనునికన్న మహితశక్తి
వైన నీకన్న నాకన్న నన్యకన్నఁ
గృష్ణుఁ డేపాటివాఁడని తెరల యర్ఘ్య
మీయఁజేసితివోయి గాంగేయ ! నీవు

అది యటులుండె. ఇంతవఱ కీగోపాలుండొనర్చిన మహాకార్యము
లెయ్యవి ? త్రీఘ్నుండును, గోఘ్నుండును, గృతఘ్నుండును నగు
వాని కగ్రపూజ్యత యెట్టిది? ఇఁక వశ్రీకమాత్రమ్మగు నగ
మైత్తుట కేవల పక్షపాతివగు నీకు నాశ్చర్యజనకమయ్యు బాహు
బలాధ్యులగు భూపాలుర కట్టిదికాదు. పైఁగా సీతఁడు లజ్జావిహీ
నుండనుట కావంతయు సందియమ్ములేదు.

కా. నాకుం బత్నిగనీయనున్న నృపకన్యన్ దొంగయైకాదె ! మీ
శ్రీకృష్ణుండు గ్రహించె, నీజడునకున్ సిగ్గున్నదే ! యన్యకాం
తాకళ్యాణము లిచ్చగింతురె ? యశోధర్యస్పృహల్ తేఁడు; లీ
చీకఱుండెటు పూజ్యుఁ డంటి ? చెవుమా ! యీసభ్యులాలింపఁగన్.

మఱియు నీపిరికిపంద జగదేకవీరుఁడగు జరాసంధు వంచించి
భీముచేఁ జంపించిన తెఱంగు ఈ రలోకదూరంబని నీవెఱుంగనిది
కాదు, సర్వమునెఱింగి నీవీ నీతిబాహ్యునెల్లగ్రపూజ్యుఁడనిస్తుతించితి?

ఉ. బాలికుడైన కృష్ణుని సభాజనమాన్యుని గాఁగఁ జెప్పి ల
జ్జాలవమేనిలేక కడుసజ్జనునింబలె ధర్మపన్నముల్
చాలవచించు నీచెడురసజ్జ తటాలున నింతలింతలై
చీలనిహేతువేమొ ! పరిశీలనఁజేసి వచింప నేర్తువే ?

భీము—(కనులెఱుఁజేసి మండిపడి) .

మ. ఖర ! వాచాట ! రటద్వృథావదన ! సీకాలంబు దాపయ్యెనే
మిర ! మూర్ఖాగ్రహీ : యాపగాతనయు పేర్మిన్ సుంతలెక్కింప, ప
ధ్వరమూర్తిన్ జగదీడ్చుఁ గృష్ణునివృథా పాపములన్ గూనె దో
దురితాత్మా ; యిదె నీశిరమ్ము గదచేఁ ద్రుగించెదన్ వ్రేల్చిడిన్.

(లంఘించును)

భీష్మ—(అడ్డె పట్టుకొని) తండ్రీ ! భీమనేన :

మ. విపులమ్ముల్ సహజారుణమ్ములు రుడావేశమ్ముకల్మిన్ దుప
త్తపనప్పాయమ్ములై భవన్నయనముల్ దైర్యమ్ము మాయించు నే
రిపుభూపాలునకేని; వీడన గత వ్రీడుండు నిర్భీకుఁ డే
విపరీతోక్తులొ పేర్లుఁగాని నయమున్ పీక్షింపఁ దశెంతిమై.

ఉ. వీడు పరాకృమ్మునను బెద్దయుఁ బేర్కొనఁదగ్గవాఁడు, నీ
వాడి మగంటిమిన్ జెడనివై ఖరి కన్యనిమి త్తమున్నదా
జాడయెఱుంగఁ జెప్పెదను; శాంతివహింపుము మిన్నకుండు, మీ
గాడిదనంటి దేహమును గశ్యలమున్ బొనరించుబర్హమే :

శకు—(నిర్లక్ష్యముగా) తాతా ! రానిమ్ము, నివారింపకుము.

చ. ముదుకఁడవీపు, వాయుజుఁడు ముప్పురుఁ డించుక యస్మదీయదో
ర్మదము వెఱుంగుగాక, వెన మామకశౌర్య దవాసలంబునన్
గదయును దానునున్ మిడుతకై వడి మ్రందుసుగాక, యాఁగఁబో,
కెద మఱి వాని కెంతటి యభీప్సితమున్నదో ! వీడు, చూచెదన్.

భీము—(భీష్మనియాజ్ఞపై రోజుచునిల్చును.)

భీష్మ—

శా. ఈకష్టాత్ముఁడు నీగదం జెడఁడు. లోకేశుండు కృష్ణుండు ప
ద్మాకాంతుం డగు మారకుండని మదిన్ దర్శింపు, మప్పాట ము
న్నాకాశోక్తి స్థిరీకరించె, సమయంబయ్యెన్ బడున్ వీడు తా
నాకంజాక్షు సుదర్శనంబున శిరం బామూలమున్ దెగ్గఁగన్.

వీడు చతుర్భుజుండును త్రిలోచనుండువై పుట్టి రాసభంబుంబలె
వార్చిన నావికృత స్వరమ్మునకు శంకించి తల్లిదండ్రులు విచారించు
చుండ నంబరవాణి యుపశమనవాక్యమ్ములు చెప్పి “వీడు బలా
ధ్యుండును శూరుండును, ననన్యసాధ్యుండును నగు” వనియు ‘వీ
డెవ్వని యుత్సంగమ్మునఁ గూర్చుండునెడల నీ వికృతస్వరూ
పమ్ము వదలి సామాన్యమనుజాకారమ్ము నందునో ? వాడ పీనికి

మృత్యువగు" ననియుం జెప్పుడు 'వాడెవ్వండగునొకొ' యని కనవచ్చిన రాజుల యత్సంగములందెల్ల వీనినిం గూర్చుండఁ బెట్టుచుఁ దల్లి పరిశీలించుచుండునెడలఁ దన మేనత్త కొమరుండగు వీనింజూత నొకపరి శౌరి యేతెంచెను. అంత యథాపూర్వముగ నీతని నాతని యత్సంగమున నిడుటయు, విషమలోచనంబును సభ్యధిక బాహుద్వయమును బోయి పీని యిప్పటి యారూపంబు నిలిచె; నదికొంచి తల్లి శ్రీకృష్ణుని వరముకోరి వీని వధింపకుండ ననుగ్రహింపు మనుటయు, నావరమం డపరాధ శతాచరణమ్ము మితిగా సావరంబనుగ్రహించె. ఆయపరాధమ్ములు నిండె; నింకవీనివధియించుటయ కడమ, కావున నీవుశాంతింపుము.

శా. నీకన్నన్ బలియందుగాఁ, డయిన నీసీచుండు నీమైబుల్
శ్రీకృష్ణుండిడు నావరముకతనన్ జేసాచుచున్నాఁడ; నీ
వీకాలమ్మున శాంతిచూపు. మతఁడే యీదుష్టు శిక్షించు, చు
ష్పాకుల్ వీనికిఁ దోడుసూపు నృపతుల్ వాపోయి గూఁపెట్టుగన్

శిశు — (వికృతస్మితముతో)

ఉ. తాతయు మన్మఁడున్ ఋజువిధమ్మున శాంతినిగొంటిరే ముఖ
ప్రీతులు గొణ్ణికొంచు, రిపువీరులు నవ్వఁగ; మేలు ! మేలు ! నీ
కాతరులార ! మీబ్రతుకు కాల్పనె ! (భీష్మునిమాత్రమే కేల నిర్దేశించుచు) భీష్మునిమాట కేమి, నీ
వాతికి బుద్ధిచెప్పి పశువై ఖరి నిన్ను వధించు తొప్పెడిన్.

(తెరలో)

ఉ. మంచిగఁ జెప్పితీవు మతిమంతుఁడ, వీనదినూనుఁ డెంతయున్
జంచలబుద్ధియై పలికె, శౌరికి “నగ్రసపర్య నేయు” మం
చంచితఁజేసె ధర్మజుఁ డనర్హుని గృష్ణుని గొల్లబోయ, నీ
భంచకు భీష్ముఁబట్టి పశువై ఖరిఁజంపుట కర్జ మెమ్మెయిన్

(సింహనాదము లొనర్తురు)

భీష్మ—(విసుట నటించి గంభీరకోపముతో)

శా. ఓరీ రాజకులాధముల్ : పలికినట్లోలి॥ ననుంబట్టి కొ

వ్వాఱం జంపుడు; లెండు, మీశిరములం దారూఢి మత్పాన మొ
ప్పార నిల్పితి నేల యొర్చెదరు : రండా : భండనోద్యుక్తులై
శూరత్వమ్ములు సూపి రాజకుల విస్ఫూర్తిన్ బ్రవర్తింపుడీ !

(శిశుపాలుని దిక్కై)

శా. ఓయీ : మూర్ఖ ! జఘన్య ! నీయఱచు నీచోక్తుల్ చెవుల్ సొచ్చియు
న్నీయు ద్రోకముమాన్ప శాంతనవుఁ డింతేనిం బ్రియత్నింపఁ, డా
మ్నాయధ్యేయుఁడు నందనందనుఁడు నిన్ మ్రందింపఁగా బుట్టిఁ
డాయజ్ఞేశ్వరుఁ జేరి పోరి చారుమా ! యద్దేవు తేజమ్మునన్

క. హరియై హిరణ్యకశిపున్

హరిణముబలె నడచె, నరవరాకారమునన్

బొరిఁగొనె రావణు నెవఁ, డా

పరమేశుఁడు శౌరినిన్నుఁ బట్టి వధించున్.

(తెరవంకఁ దిరిగి)

ఓహో ! స్వశక్తిపరశక్తి జ్ఞానశూన్యులగునోరాజన్యకీటకములారా !

శా. మీలోనేరికిఁ జావు దాపగునొ వార్ మీ ల్గలముంబోలె గో
పాలు॥జీరి పరాక్రమింపుఁడొగి, జీవభ్రాంతి సుంతేనియున్
వాలాయమ్ముగనున్న రాకొమరు లావై పేని వీక్షింపకుం
డోలిన్ దెల్పితిఁగృష్ణమాహ్లానిన నాయుర్పాగ్యముల్ రూపఱున్.

శిశు—(సాధిక్షేపముగా) తాతా ! యిటుచూడుము.

చ. పొగడెడు సారెకున్ హరిని బూతువిధానఁ, బొగడ్తకర్తులై
నెగడెడు రాజులుండ, నవసీపతి గాని యనాధునింతగా,
బొగడెడు వేటికో : ముదుకబుద్ధికిఁ గర్ణములెట్లు గోచు మేల్
మగఁటిమి గగ్గనేనినను మార్కొనఁ దేటికిఁ గృష్ణుఁ డిమ్మెయిన్.

(తెరవంకఁ దిరిగి బిగ్గరగా)

ఆ. వె. రాగదోయి బావ ! రాగమ్మ, నిన్నుఁ బాం
డవులతో వధింతు నవనిపతులు
మెచ్చిపొగడ; నర్హమిచ్చినందుకు వారి
కివుడు ఫలముగల్గు తెఱుకపడఁగ.

శ్రీకృష్ణుఁడు—(ప్రవేశించి తనలో)

క. అపరాధశతము నైచి శి
శుపాలు వధియింతు ననుచు సూన్యతగతి నీ
కపటాత్మతల్లి కిచ్చితి
నపుడు వరము, శతము నింక కయ్యెన్ వాసఁగున్.

ఇపుడు సూర్యకటవ యపరాధమ్మున కీడుం డారంభించె. జగ
ద్దోహవృత పరాయణుండగు నివ్వాని నీక నైచుట పాడిగాదు.
(రాజుల సుద్దేశించి ప్రకాశముగా)

ఉ. ద్వారకగాల్చె, బభ్రుప్రమదన్ హరియించెను, గట్టిపెట్టె నీ
ధీరహితుండు మున్ను వసుదేవుని యాగతురంగమంబు, దు
ర్వారము తెన్నియేని యపరాధము లిట్టివి నల్చె; వీనిపైఁ
గారణముంటఁజేసి యలుగఁ; వర మట్టిది తల్లికిచ్చితిన్.

ఉ. ఆవరవర్ణసేమణికి నప్పుడొసంగితి నావరమ్ము; నీ
కావరుఁడా వరమ్మునకుఁ గల్గఁజేసె నపార్థకత్వ; మిం
కేవరునన్ క్షమింపవలె నీచెనఁటిన్ ; నృపులెల్లగుం గనం
గావలమార్చి భూజనుల కష్టము వాయఁగఁ జేయుటొప్పుదే ?

(తెరలో)

ఉ. నందకుమార ! “మేల్, బళి” యనందగువల్కు వచించి తీవు, ని
న్నందురె ! యోగ్యులైన నృపు; లధ్వరమూర్తిని వీఁడు వీనితోఁ
గొండ్లు దుర్మదుల్ గలిసి కూసిరి కూశతనంపుఁగూత; లీ
తుందుడుకున్ హరించు టది దోసముగాదునుమీ రమాధవా :

కృష్ణు—(తనలో) ఇవిప్రాజ్ఞులగు రాజుల పలుకులు వృద్ధసమృతమ్ముగ
నిక నివ్వాని వధించెదగాక. (ఆకాశమువంక దృష్టినిగిచ్చి)

ఉ. రమ్మిటు చక్రరాజమ ! పరాక్రమగర్వితుడైన చైద్యుమూర్ధము హరించి వేగ నిజధామము చేరుము, పాక్షిజరాజులో కమ్మునకున్ ముదమ్మగుతఁ, గళ్ళలభూభవజాతికెల్లదుఃఖమ్ము ఘటిల్లుఁగాక, మఖకార్యము నెగ్గుతఁ బూర్ణకామమై.
(చక్రమువచ్చి శ్రీకృష్ణుని హస్తమున నిల్చును)

శకు—(అధిక్షేపముగా)

ఉ. చక్రము గిక్రమున్ గని వెనన్ భయమందెడి వాడఁ గాను, నీ వక్రతమాన్పు సిద్ధపడివచ్చితి, భీష్మునిమాట పొల్లుగా నక్రమభంగి నాలమున శౌర్యముచూపి వధింతు నిన్ను; నీ విక్రమమున్ గనంబలుచు వేళ యిదే, తడవేల చేనెదో !

కృష్ణుడ—(శకుపాలుని దిక్కై)

చ. అలతటి రుక్మిణీరమణి నట్లు వరించెడినాఁడు నీదు దోర్బలమటజేసి శీర్షపుభరమ్ముడిగింపమి నీకు దుర్మదా విలత కడుంగడుం బెరిగె వేదలువట్టిన వానిపోల్కి నోతులువ ! చెవంగఁ బ్రేరెదవె ! దుండగపుంజెడుకూత లేద్దెఱన్.

శకు—(తొందరగా)

కా. నీకున్ సిగ్గు లవమ్మునుంగలదె ! మన్నీలున్న యిచ్చోట మున్నాకీనెంచిన రుక్మిణీరమణి విన్నాణెంపుఁ బెద్దీన్ వచి తే! కొంకింతయు లేక; నాఁడె నిను మ్రిందింపన్ బ్రయత్నించితిం గా కెట్లో బ్రతుకంగ నేర్పితి,పు డక్కార్యమ్ము పూరించెదన్.

కృష్ణ—(బిగ్గరగా)

చ. కనుఁడు సృపాలకుల్ ! కనుఁడు కళ్ళలచిత్తుని మీరల్లెల్లరున్ గనుఁగొనుచుండఁ జంపెవ, నిక నయిపంబనిలేద; నన్నువీఁడనుటకుఁగాదు, భీష్ముని మహామహు డూఠినదానికెన్ ఫలంబును గనుఁగాక, దుర్మదుల బుద్ధివిహీనత లింకుఁగావుతన్ !

(చక్రమును బ్రయోగించును—తెర దింపుదురు)

నందికేశ్వరుడు—(ప్రవేశించి)

(భరతదాక్షిణ్యము)

మ. మొఱకుల్ పూజ్యులపై నసూయగొని యున్మూలమ్ముగాకుండ్రుగా
కురుబుద్ధుల్ కడువృద్ధు లాడు పలుకుల్ యొడిచి కైకొండ్రుగా
ని, రహిన్దూయ ప్రసంగముల్ జరిపి వన్నెన్దక్కి చాకుండ్రుగా!
కరవించాసను రాణి తా నిలుచుఁగా కన్మన్మనఃపీఠిక॥

(అందఱును నిష్క్రమింతురు)

గద్య

ఇది శ్రీ.....తిరువతి వేంకటేశమృగు పాండవ
రాజసూయమృగు నపూర్వ నాటకమ్మునందు
సర్వమృగు బ్రహ్మమాంకము.

—* ప ల శ్రు తి *—

మ. ఇటు ప్రత్యక్ష మెనర్చునంత యురగం బిట్లొకన్ గొంకి యా
కటువాగ్ధోరణి కట్టిపెట్టి యుపైఁ గంజాక్షు పాదార్చనా
ఘటనాతత్పరులైన వారల గతిన్ గాంక్షించి తత్పద్ధతి
స్ఫుటరేఖాకలితోత్తమాంగమగుచున్ బొల్పారె నాకల్పమున్.

ముఖ్య మైన సవరణలు

పేజీ	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు
4	24	వత్స	వత్స
7	4	నిం	నిం
7	14	వచా	వచో
8	20	రో	రో
10	3	నాల	వాల
10	21	దొక్క	దొక్క
20	11	మృ	మృ

శ్రీ తిరుపతి వెంకటకవులచే రచింపబడిన

* గీ ర త ము *

ఇదియొక మహా కోలాహలమును గుఱించిన అర్చదుర్గ గాథ, వెంకటరామకృష్ణకవులకును తిరుపతి వెంకటకవులకును - యధార్థవిషయ నిర్ధారణకై జరిగిన-గురుశిష్యత్వములకు సంబంధించిన వ్యవహారము-తుట్ట తుడకీ గ్రంథరూపంలో శాశ్వతమై నిల్చినది-ఇందు ప్రత్యక్షరమున్న సత్యాన్వేషణలో మానవునికి ప్రామాణిక స్వధావాన్ని బోధిస్తుంది-ఇది నాలుగుభాగములు, నాలుగుపాదాంతంలో-గ్రంథానుబంధముగా 1918 సం॥లో రచించి కష్టాపత్రికలో ప్రచురించిన-తి॥ వెం॥ కవుల క్షమాపణ వ్యాసములను గూడ చేర్చిమేము పాఠకుల కందించినాము. ఈ వ్యాసాలు-"అంధ్ర కవులఅపరాధములు"అనే వెంకటరామకృష్ణకవుల వ్యాసములుదోషజుష్టములని నిర్ధారణచేస్తో, తమశిష్యులుచేసిన యిరుడుడుకు తనమునకులోకంవారిని క్షమించవలసిందిగా శిష్యులతరపున తాము (తి॥ వెం॥ కవులు) లోకానికి, క్షమాపణ చెప్పుటఇందుగమనీయాంశము. మొత్తం వెల రూ 6-8-0 లు.

ఖర్చులు ప్రత్యేకము.

తిరుపతి వేంకటేశ్వరులొనర్చిన తెనుగు పుస్తకములు

— లఘుకావ్యములు :—

	రు.	అ.	పై.
ప్రతకథలు	2	0	0
పురాణగాథలు	2	0	0
రసికానందము	0	3	0
శనిగ్రహము	0	3	0
గౌమనీహము	0	4	0
విడలోపాఖ్యానము	0	4	0
వైరాగ్యశతకము	0	4	0
దైవతంత్రము	0	6	0
కుకరంభానందము	0	8	0
కాళీ సహస్రమ్ (సంస్కృతం)	0	12	0
ధాతురత్నాకరమ్	2	0	0

—: శతకములు :—

కామేశ్వరీ శతకము	0	4	0
అరోగ్య కామేశ్వరీ	0	4	0
సౌధాగ్య కామేశ్వరీ 1 భా॥	1	0	0
(2-3 భాగములు)	2	0	0
అరోగ్య భాస్కరస్తవము	0	4	0
మృత్యుంజయస్తవము	0	4	0
నమశ్శివాయ ప్రోత్రము	0	8	0
శివస్తవము	0	12	0
కాళికాదీ ప్రోత్రమాల	0	12	0

— చాటువులు —

	రు.	అ.	పై.
నానాభా సందర్శనము	4	0	0
కలగూరగంప	1	8	0
శతావధాన సారము	2	0	0

— వచనములు —

కథలు—గాథలు	}	5	0	0
1-2-3-4, సంపుటములు				
హర్షచరిత్రము		1	0	0
చంద్రావళి చరిత్రము		1	8	0
విక్రమాంకదేవ చరిత్రము		1	8	0
సారస్వత విమర్శలు		10	0	0
(1-2 భాగములు)				
కాళీయాళి		0	6	0
విక్రమ చెళ్లపిళ్ల		0	8	0
షష్ఠిపూర్తి		0	8	0
సతీజాతకము				
దివాకరాస్తవయము		0	12	0
భారతపీఠలు		0	6	0
ఆంధ్రభోజాడననేమి ?		0	4	0
పూర్వశాసనకల విమర్శనము		0	10	0
— పరిశిష్టములు —				
శ్రీ శివశంకర విజ్ఞప్తి		0	8	0
దివ్యతిరుపతి		0	8	0
రాసభ కుమారుడు		0	8	0

చెళ్లపిళ్ల వెంకటేశాస్త్రి సన్ము

వేంకటేశ్వర పబ్లికేషన్సు

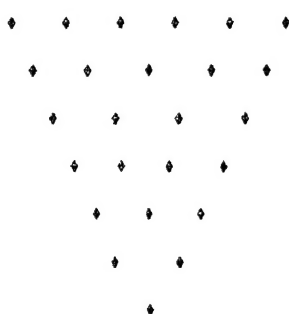
కడియం P.O. తూ॥గో॥జిల్లా.

శ్రీ తిరుపతి వేంకటకవులచే రచింపబడిన

సు క న్య

అను నాటకము శ్రీమద్దేవి భాగవతము అను పురాణమునందలి కథ
 ననుసరించి అయి దంకములుగల చిన్న నాటకముగా రచింపబడి
 నది. ఇందు చ్యవన మహర్షి కథానాయకుడు. సుకన్యాయను
 రాజకూతురు నాయకురాలు, చ్యవనప్రాశ రసాయనమే
 విధముగా భూలోకమున కవతరించినదీ ఇందు తెలి
 యును దేవ వైద్యులగు అశ్వినీ దేవతలకు అంత
 క్రితము లేని సోమపానము యజ్ఞాదులలో
 మరల నేర్పరచినవాడు చ్యవనుడే అని
 యిందు లో తెలియ గలదు.

వెల — రు 0—8—0

చెల్లపిల్ల వెంకటశాస్త్రి అండ్ సన్సు

వేంకటేశ్వర పబ్లికేషన్సు

కడియం. P.O. తూర్పుగోదావరిజిల్లా.

వేంకటేశ్వర ప్రింటింగు ప్రెస్, ఆలమూరు, తూ. గో. జిల్లా.

